

Bergarako Idazle Eskolako ikasleen testuak

Gaia: Bizilagunak

LUMA BERRIEN ELEAK hegan, hamabigarrenez

Aurten *Luma berrien leak* aldizkariaren segida EGANen emateko eskaintza ez da bapatean sortu. Esan dezagun Bergarako IDAZLE ESKOLA eta EGAN auzo onak direla aspaldiko urtean. 2009an argitaratu zuen artean gradu-ondokoa utzi berria zen Karmele Igartuaren saiakera eta itzulpen luze bat, Marina Tsvietaievari buruzkoa, eta ondorengo urteetan **Karmele Igartua Sorkuntza Bekako** irabazle izan diren hainbat lan ere argitaratzeko aukera aparta eskaini dio aldizkariak Idazle Eskola gradu-ondokoari.

Horrelako beste hainbat egitasmori esker ([www. idazten.com](http://www.idazten.com) webgunea, hainbat komunikabidetako gehigarriak) eta bereziki *Luma berrien leak* aldizkariaren ahaleginari esker, geure ikasle izandako hamaikatzko ikasle egina da idazle-bidea; IDAZLE ESKOLAK ere, gradu-ondokoa sortu zenetik, egokiago bete ahal izan du idazten erakusteko helburua.

EGANek ale honetan berritzen duen eskaintzari esker, auzo on genituen EGANekoek etxeko atea ireki digute, eta IDAZLE ESKOLAK leiho berri bat ere zabalik izango du gure geletatik ateratzen diren idazleentzat. Izan ere, arrazoi ekonomikoak medio, 2013ko udan argitaratu baitzuen bere aldizkariaren azken alea, hamaikagarrena.

Aurtengo edizioan, beste hainbatetan ohi denez, idazle berriok gai bat hartu dute hizpide, auzokideak. Gai honetaz idatzi dute hainbat

idazlan, prosan zein poesian, eta EGANeko irakurleek begirada anitza jaso ahal izango dute eta idazle-uzta emankor bat ezagutu ahal izango dute.

Eskerrak eman nahi diogu EGANi, auzloanaren eta lankidetzaren bidea irekitzegtatik IDAZLE ESKOLAKO belaunaldi berri honi. Eta geure ahalegin sutsuan hurrengo urteetarako prest agertuko gara, euskal literatura eta kultura berritzeko.

Tere Irastorza

Atearen kontra

Ez dut oroitzen noiz utzi nion
Bizilagunei atea irekitzeari
Zenbat urterekin lotsatu nintzen
Lehenengoz
Nire adeitasunagatik
Noren trufaz edo zergatik.

Behin atzamarrak harrapatu nituen
Portal herdoilduaren ateak
Bidea itxi zidanean.

Astensoreko ispilu aurreko bakarrizketa

Erratuaren ibileran atzematen dira
ezkutukoak ezkerreko eskuan eta
eskuzabaltasuna esku zabalean.

Ez dizut esango bietako zein
erabiltzen dudan sudurrean hazkura dudanean.

Jadanik harrapatu zaitut gezurretan,
eskuak bata bestearen gainean
iruntzi ondoren.

Keinuak

Ez,
Ez esan zure txakurrari
nire oinak ez usaintzeko
Ez aipatu berriro eguraldi aldakorra
Ezta galdetu ere zein pisutara noan.
Ezezagunak izatera jolasean
Begiratu ene begiak,
Eskatzen duten bakarra
agurra euskeraz entzutea da.

Oinekin pentsatzen

Ezin naiz kexa, gaur esaera berri bat
Erakutsi didalako Lehenengo A-koak.

*Burua ibiltzen ez duenak,
hankak erabili behar.*

Baina ez diot ulertu,
Uste bainuen hankak erabiltzeko zirela
Eta burua hanken gainean ibiltzeko.

Oinen arreta defizita dudala izango da.

Bizilagaduna

Bizilagunak
Bizi eta lagun
Bizi eta laga eta lagun
Bagarelako bizi bat lagatzen dugunak
Bizitza eta lagunekin estropezuan.

Batzuetan geu ginen ateko behatxulotik
Begiratzen genuenak
Ez ezeren esperoan
Ez oparien aiduru
Ez ongietorri baten zain
Ez bazen geu ere
behatxulotik ikusten gintuztela jabetu ginela.

Eta geroz eta estuago lagunak
Eta geroz eta estuago bizi
Eta geroz eta estuago laga
Geroz eta estuago gaude baina ez eroso
Eta horregatik batzuk adio egiteari utzi.

Geure buruen kontzientziak garbitu asmoz
Edo nork daki zer ezkututzen
Dakidana da
Esneltzaileak ez duela aterik jotzen geurean
Eta lehen zabalik zeuden ateen
Orain sarraileak nahiago dituztela
Etxeko beroa mantentzeko.

Dena,
atea nork zabaldu itxaroten dugun
erresistentzia baten mende
eskuak bizitzaren aurka
atrapatuko dizkigun lagunari lagaz.

Miren Peñagaritano

ESAMESAK ETA EGIA

Bat-batean hautsi da gaueko isiltasuna. Gorputzeko muskulu guztiak izoztu zaizkio ibaiko pasealekuan harri eginda dagoen emakumeari; bihotzaren abiadak, aldiz, saltoka jarri dizkio eztarriko ahots kordak, harmoniarik gabe, garrasika. Gaztearen txilio sarkorrek gaua argitu du, han-hemenka piztu dira etxeetako argiak eta ireki leihoak. Arineketan hurreratu zaizkio bi gizon. Okerrena espero dute. Begiluze gehiago batu dira leihoetara eta balkoietara, pijama eta etxe-erropa erosoak soinean. Nahiko dituzte hiru osagai txutxu-mutxuka hasteko: emakumea, gaua eta etorkina. Hasi dira beren hipotesiak eraikitzen eta gaztearen oihuei arrazoiak egotzen: “Noiz arte jarraitu beharko dugu horrelakoak bizitzen, emakume gaixoa!”, “Gurean ere ez dago fidatzerik, zerbaitengatik esan dizugu, ba, ez zarela gauean bakarrik ibili behar, maitea!”, “Hori Ekuatoretik etorria zen, batek daki zertan zebilen, gauza onetan ez behintzat!”. Bitartean, negarrez ari da ibai-ondoan emakume beltzarana; bi gizonetako bat ari da kotsolatzen, besteak mugikorra du belarrian.

Sirena-soinu zoliak *adrenalina-txutea* eman die esamesak agortzen ari zaizkien bizilagunei. Anbulantzia dator, tximista bezala. Balaztari bortitz eraginez utzi dute ibilgailua plaza erdian, hala moduz; ohatila atera du atzetik gidariak, pilotukidea arineketan gerturatu zaie, denborarik galdu gabe, botikina eskuan. Minutura, ertzainak agertu dira, ko-txea izotz-gauean egongo balitz bezala txirristaraziz, pelikula yankiak iduri. Ikusmina handitu da, batzuek mugikorra ere atera dute momentua gordetzeko eta partekatzeko. Bizpahiru minutura, arrotz egin zaien adarra aditu dute. Hirugarrena heldu da beren etxe-azpira, kamioneta laukizuzen gorria: Erreskatekoak. Buzoak atera dira ibilgailuko lau atee-tatik, eta hogeiren bat metro egin dituzte oinez emakumearengana.

Petritetik, urpekariak linternaz ari dira, azpian, seiren bat metrora duten ibaia argituz eta eskuaz keinuka; artean, ertzainetako bi galdeketan ari zaizkio, gaztea negar batean dagoela. Deiadar egin du behaketan diharduen anbulantziako emakumeak: “Hor dago!”. Azkar batean atera dituzte makina bat traste, soinean horietako batzuk ipini, eta uretara

jauzi da buzoetako bat. Ordu-erdiaren bueltan, gizon bat atera dute luze, plastikozko ohatila berezi batean. Kolpe galanta dauka buruan, odolez blai aurpegia eta alkandora. Berpiztu da zurrumurrua inguruko leihoe-tan: “Zurrutero alaena, noiz arte ibiliko da bazterrak nahasten!”, “Emakumea ere joko ez du, ba!”, “Pasa den asteko uhaldia salbatu du itotzetik, lokatzera ez da, ba, erori tripontzia!”, “Hara! Kale Nagusian bizi den immigrantea, hamaika arazo du. Ibaira bota ote du bere burua?”.

Eskuak burura eraman ditu emakume gazteak, eta berriz ere garrasi zolia bezain sarkorra atera zaio. Gerturatu, eta musu eman dio odoletan eta lokatzetan dagoen gizonari. Anbulantzian sartu dira. Ertzainetako batek hitz bi izan ditu anbulantziako gidariarekin. Ospitalerako bidean jarri da, segika du patruila-autoa; azken sirena-hotsek eten dute gauaren isiltasuna. Aise aienatu dira, baita auzokide kuxkuxeroak ere, beren zuloetara erretiratuz eta telebistak piztuz. Itzuli zaio ohiko doinua gauari.

Mikel Gartziarena

Auzo

AUZOKO IGANDEAK

“Good morning, good morning”. Ongi etorri Sgt. Pepper’s Lonely Hearts Club Band! Irrintzi mekanikoaren oihartzuna. “Good morning, good morning”. Goiko solairuko saxofoi-jolea noten eskalarekin gorabehera dabil “zorionak zuri” entseatzen nekadurarantz. Atzoko abestien erritmorra uhintzen zaizkio oinetan izaren betazalak, oroitzapen kiskalienen burrunba bihotzeko danborrean bezala. Badator, badator, domeka santua, domeka alferra – ardo garden!

Aire freskoaren zirimolak leiho parez-pare zabalduan barrena galzontziloen letargia izorratu dit. Eguzkiaren mataza teila gorriko itsasoan gailenduz doa, auzoa, bihotzeko asanblada isila, udaberriko zero garbian kabiliatu den katuaren begirada horia, loti ederraren zurrunga, ene usoaren bularra.

Janari frijituaren kiratsez eta lore gorrien perfumez kargaturik dago patioko atmosfera. – ama gaztea lanpetuta ari da seme-alaben katiluak garbitzen, – non ote senarra – atzamarrak zimurtuko zaizkio andreaki arratsaldeko eguzkia bezala, – non ote – irrikaz zegoen bainu luzea hartzeko. –

Arropak esekitzeko unea! – gosariak otorduraino luzatuz momiaren pijaman bilduta, etxeko zapatila goxoetan sosegua herrestan – Denbora buruz behera, haizearen joan etorrian, kanpai hots urrunen paraleloan, dilinda daroan bularretako arrosa lez, – gaur ez dago estutu beharrik – aske igurtzi dezakegu azala, gaur bai, xalotasunez airearen zirrikietan zehar labainduz.

Atikoetako leiho irekietatik poeta eta pianisten barrunbeak aireatzen dira eta pintoreen etxeko horma koloregabe paradoxikoak.

Agure katatonikoaren barlasaian pausatu da zozoa.

Paseatzeko egun aproposa eta egunkari-paperaren usainarekin zoratzekoa eta ogi xamurraren mamitasunarekin su-geldoan urtzekoa; ezagunen bilgunean zuritoen katean galduko denik ere bada.

Arratsaldean oster, andrearen atzamar zimurruak, tira, sofa eroan murgilduko dira pelikula erromantiko tontoen bailaran – senarra oster, futbol partidaren agoniaren auto-golan komun-zulotik behera.

Gazteok atzoko kontuez arituko gara parkean.

Halaxe da, halaxe hasi eta amaitzen dira auzoko igandeak.

AUZKODITZERAKO MANIFESTU IRITZIDUNA

Eszenatokia prest, harat eta honat genbiltzan, presaka, denbora gainera zetorkigun eta polizia gure atzetik zetorren besta ospa ez genezan. Barra eta edariak ezkutatu genituen, ez zuten espero. Bafleetan zehar musikak eztanda egin zuenean, hantxe geunden jada, barra atzean, errenditu ez garen seinale.

Egoera:

- Errutinaren mailukaden artean, obra han, obra hemen, erai-kuntzaren faraonismo paranoikoan murgiltzen dute gure auzolana. Hautsez bete dizkigute barlasaiak, hautsez landareak, plazak, arimak, – erromatarren kale-kantoi eta amerikarren hanburgesa artean –.

Gura dutena:

- Hondeatzaileak zamalkatu: Corte Ingles, Santander, Springfield... hondatzaileak! Zentro komertziala egin gura dute gure bihotzean.
- Salmenta mentala, bizimoduaren birmoldaketa, igande luzea laneatik eta eskolatik bueltatzerakoan, auzo-kideterik gabeko auzokode, artifizio, bakoitza bere telebista, bere mundu bakandua, elkar ezagupenik gabeko isolapena, kartzela.
- Anai Handiaren logika inposatu – benetan! Kontuz! ezin da zirkunik egin, guraso zantar eta zorrotzaren menpean – auzo mekanismo bihurtu eta gure jarrerak erreformatu.

Gure erantzuna:

- Ez! Ez dute lortuko, gure sarea josten diraugu egunero – preso dauden lagunak ahaztu gabe – auzokoek auzokoentzat, auzo-
hezkuntza, elkarlana, ekimena, sena.

Nire nahi pertsonala, auzokide naizenez:

- Auzokoen gerria astintzen ikusi egunero, besta izugarriak pres-
tatu asperduraren aurkako konjura erraldoian – denak ados? –
auzoa bizitu, hertz puntetatik su eman klasifikazio zikinaren ar-
txibadoreari.

Behar duguna:

- Gaztetxea behar dugu, baita zaharetxea, bestaleku amaiezina,
auzoko txoko guztietan gozatzeko aukera, artez josi pintura goi-
belez betetako paretak.
- Atmosfera itsaskor hau zartatuko duen botila multzoen kris-
kras hotsa, batukada, jostalekua...
- Banketxeek babestutako zirkukeriak eta partaidetzarik gabeko
governu ustel honen txaranga behingoz amatu.

Ez! Ez digute adorea lapurtuko, gorputza gure modura astintzen jarraituko dugu mugimendu debekatuen erritmoan, puritanismoak onartzen ez dituen doinuekin dantzatzen. Gurea da garaipena! Gurea lana, gurea sorkuntza! Ez dugu preziorik!

AUZOKIDETZERAKO PROPOSAMEN FORMALA

Irakurle preziatu,

Gutun honen bidez auzokidetzarako proposamen formala helaraz-
ten dizugu.

Badakigu leihotik kalea begiratzea maite duzula guk kaletik zure leihoa begiratzea maite dugun bezala, baina hiru pisuko altuerak eta metro erdiko paretek gure eskuen topaketa oztopatzen dutela igarrarazi nahi dizugu. Horregatik, hautazko hiru eskaera helarazten dizkizugu:

1. Auzoan zehar paseatzea larunbatero, gure kale eta txoko guztiak ezagutzearren.

- 2.Gura duzun auzoko elkarte batean zure burua aurkeztea eta lanerako grina eskaintzea musu-truk.
- 3.Musu-truk egindako auzolanak zugaran sortu duen maitasuna helaraztea zure oinordekoei.

Gure gomendioa kontuan izango duzulakoan, agur bero bat,

AUZO BIZIA

Odei Ruiz

BESARKADAK

Han dator Espartero, tente, zaldi gainean! Bere gizonak atzetik, ilaran, nekea soinean: kapel okerrak, baionetak bizkarrean, oinetan min. Espartero komandateak begiz jo du Bergarako hiribildua. Azkenik! “¡Vamos!” oihu egin die zaldi gainetik. Jada inork ez dio enegarren oihuari jaramonik egiten.

Eliza ondoko zubira bidean, komandante liberalak begiratua bota dio ezkerreko jauregi dotoreari. Ederra lorategia! Gaur dena ondo joaten bada, berak ere hartuko du atsedean Logroño, edo, agian, Ciudad Realen! “Utikan pentsamenduok!” bere buruari. “Lehenago ere Karlistek irentsia dute euren hitza, behin baino gehiagotan! Ez da komeni larrua ehizatu aurretik saltzerik!” Liberalen buruak kopeteko izerdia kendu du eskularruarekin.

Jauregi dotoreko gortinen atzetik, begi kuxkuxero batzuek soldaduen etorrera zelatatzen dute. Laureaga etxeko hiru neskame gazteenek, ezin dute inozentziaren zirrara ezkutatu. Jaun-andrearen logelako gortinen atzetik, begia joaten zaie soldadutik soldadura. Barre txolin bat atera zaio nesketako bati, mutil gazteegi baten moko luzeak eraginda! Ondoan duenak, besoan kolpea joz, isilarazteko agindu dio bekozkoa okertuz. Franela astuneko gortinen atzetik, hirugarrenak amesti begiratzen die errenkadetako gizon galaienei: atea jo, berarengatik galdetu, eta besoetan eramateko esperantzan! Hartara, neskame arropak erantzi, eta soineko ederrak jantziko lituzke *salon* handietan dantzatzeko... Beheko solairuan, logelatik datozen barretxoetatik urrun, babarrunak aletzen dihardu Esperantza zaharrak. “Agerikoa da, Don Laureano etxean ez dela! Gazteok...” esaten dio bere buruari. Berak ere sentitu zuen inoiz horrelakorik gazte garaitan, besoak dantzarako jasotzen zituenean! Orain, minberak ditu orduko besoak, eta babarrun aleak atzamarren artetik irristatu zaizkio.

Espartero, zubira gerturatu ahala elizaren garaierak harritu du. “Eliza ez: parrokia behar du honek!” Zaldiak ere eskertu du Santa Marina parroko itzala, baita gizonen lepo aldeak ere. Beroa handiegia da abuztuko eguerdi honetan. Eskerrak ez zaien asko falta!

Abade-etxeko leiho batean, urduri dago parroko jauna. “Hara hor! Badatoz! Horrek beharko du Espartero. Bilbo sitiotik atera zuena!”. Don Pascualek badaki ez duela agurtu gabe geratzerik; baina, halaber, ez du liberal horiengana gehiegi hurbildu nahi. Besoa jasoz diosala egin dio buruzagiari. Honek, zaldiaren martxa moteldu gabe, burua jasoz erantzun dio. Tua irentsi du eliz gizonak. “Istorio izugarriak kontatzen dituzte liberal horien inguruan...”, dio berekiko, “Kristauak hiltzen dituztela, emakumeak bortxatu, konbentuetan lapurtu...”. Bai, baina, nola utzi mutil lerden horiei begiratzeari? Sotana azpian kitzikapen bat sentitzen hasi da: hor. Eskua, emeki, sotana barnean sartu du sabel azpiko berotasuna sentituz. “Pekataria!” dio berekiko besoa emeki mugituz.

“*Vergara!*” oihukatu du liberalen buruak, konkistatzaile baten moduan. Zaldiak ere estimatu du Barrenkaleko etxe-artearen freskotasuna. Ferra-hotsek oihartzuna eragiten dute pareten artean. Hauetakoko baten atzean, Sequera etxean hain zuzen, gizon bat dardarka dago. Zaldi-hots izugarri horiek hil kanpakiak iruditzen zaizkio Valentin Sequerakoari. “Badator Herio!” dio besoak bere gorputz meharretik ahalik eta gehien urrunduz. Sei urte daramatza gerraren beldur, gerratik ihesi: etxean preso. Ez da zaharra, baina bai zahartua! Bere besoak karea bezain zuri. Herritar batzuentzat koldarra, familiarentzat lotsa, bakarrik bizi da bere pareten arteko mamuekin. Herioren hotsa kalean gora datorkiola entzutean, sotoan ezkutatu da izu, besoak hormaren kontra.

Kalean gora, plazarantz, Esparterok haurtxo bat ikusi du, bakarrik, etxeko ate ondoan. Bertatik, baina, laster agertu dira bi emakume beso haurra hartuz, ate ertzetik ezkutatzeko. Komandante Jeneralak badaki bergararrak Carlos-zaleak izan direla, eta direla. Begiak senti ditzake itxitako leihatilen atzetik.

Bere begiek ikusi ez arren, belarriek salatzen dute jendearen presentzia herriko plazan. Bertara gerturatu ahala erle burrunbatxoa zirudiena erlauntza aztoratu bihurtzen da plazara iristean! Hura aztorame-na! Haiek deiadarrak! “*¡Viva Elisabet! ¡Viva Espartero!*” eztarria urratu beharrean gizon bibotedunek, kapelak eskuan, besoak jasota. Herriko banda ere orduantxe jarri da ekinean!

Plazako harrabotsetik gertu, San Pedro elizaren atzetik pausu gutxitara, espetxean gizon bat zintzilik dute bi besoetatik. Bandaren ongi etorriak suspertu du gizajoa. Burua altxatu eta ziega ilunarekin topatu da, berriz. Biluzik dago, oihu egiteko indarrak ere aspaldi agortuak.

“Zuri alaeanak!” dar-dar egin nahi diote ahots-kordek. Burua jaitsi du, ostera. Orain *viva*-ka dabiltzan herritar horiek zintzilikatu eta jipoitu dute, zergatik eta liberalen alde altxatzeagatik! Orain Esparterori jan-edanak eskaintzen dizkioten horiek torturatu eta hil dituzte bere moduko bizilagunak. Eta argi dago bera ere hilko dutela, ez du inongo zalantzarik. Soldadu liberalek euretako bat kartzelan dutela jakingo balute!

Ez daki noiztik dagoen iluntasun hutsean zintzilikaturik, aspaldian ez ditu besoak sentitzen. Badaki, ordea, liberalei egindako ongi-etorri horrek bere azkenaren hurbiltasuna adierazten duela. Irribarretxo bat piztu zaio ezpain artean, aspaldiko partez...

Ederra janaldia! Baita edana ere! Herriko emakumeak soldaduei jan-edanak eman bezain pronto desagertzen dira plazatik, badaezpada. Jauntxoek, ordea, soldaduekin hitz egiten dute, sorbaldan kolpetxoak emanaz. Barre egiten dute, soldaduen edozein kontakizunekin, inoiz entzundako barregarriena balitz bezala. Badirudi denek elkarrekin borrokatu dutela, badirudi denek irabazi dutela.

Plazako anabasari balkoitik begira dago emakume dotore bat. Bera ez da ezkututzen. Ascension Izagirre da, Izagirre-Moia etxekoa. Senarra gerran du. “Hobe!” pentsatu izan du maiz. Duena baino senar hobearenera merezi omen zuen... “Nere mailakoa gutxienez. Kapitainagoa edo koronelagoa. Sargentoak inor al dira ejertzitoetan?” esaten die bere senararen alabantzan etortzen zaizkion herriko emakumeei. Izagirre anderea kanpora begira dagoen bitartean, bere bost urteko haurrak aitaren ezpata bat aurkitu eta gerletara jolasten ari da bere buruarekin. Amak, ez dio arretarik jartzen Inozentzio txikiari; ezin die begia kendu zaldi gainera igotzen hasi diren gizonei. Esparterori bereziki. Hori bai gizona, hori! Zer dira ba, bere senarra-eta, Karlista horiek, honelako gizasemearen aurrean? Gizona da gero!

Aztoramena eskuetatik joan aurretik, Esparterok formatzera deitu ditu gizonak, eta orduantxe isildu dira marmarrak. Baionetak lurreen kolpe batez. “*De frente, ar!*” Fusilak sorbaldara jaso eta, hor doaz, berriz ere, plazaren beste irteeratik.

Eguzkipean berriro, liberal buruzagia ez dago lasai “Ez da komeni gehiegi jan eta edatea! Ez dago giza-seme hauekin fidatzerik!”. Karlis-teen akordioa sinatuta dago, baina egia den ala ez egiaztatzea falta da.

Badoaz adostutako hitzordura. Plazatik behera, etxe soilagoak aurkitu dituzte: emakume edadetuak bekozko eta arropa ilunekin; ama-alabak patata ateratzen, eta haurrak mukiak zintzilik. Soldaduek emakume horiek begiratzen dituzte pentsatuaz, ziurrenik, ez dutela jakingo gerrara joandako euren senarrak -edota semeak- bizirik dauden ala ez.

Hitzordua bostetan da Ozaeta jauregiko aurrealdean. Liberalek bostak baino lehentxeago ikusgai dute Ozaetako jauregia. Aldameneko zelaian erregimentu handi bat, Maroto Koronela eta bere gizonak. Martxa moteldu du Esparterok.

Eguzkiak berun gorria dirudi. Izerdia jaisten zaie gizonei kapelatik behera. Isiltasuna izugarria da. Soldaduek estuago heltzen dute euren baioneta. Guztiak erne, adi; zer gerta.

“Isoo!” adierazi dio Esparterok zaldiari. Marotok ere lasai egoteko keinua egin dio bereari. Elkarren ikusmiran daude. Nahikoa da norbaitek mehatxuzko keinu bat egitea guztia leher dadin. Ozaeta jauregiaren barrenean, etxeko aitajaunak, ohetik, azken hatsa baliatu du oihu egiteko “Viva Carlos errege! Viva lege zaharrak!”, baina ez dira agurearen eztarritik oso urrunera iritsi. Alabek besoetatik heltzen dute agurea altxa ez dadin.

Bi jeneralak elkarri begira daude, mesfidati, bestearen keinuaren zain. Marotok Esparterori burua makurtuz onarpena adierazi dion unean, Laureaga etxeko neskame guztiak babarrunak aletzen ari dira Esperanza zaharraren inguruan, eta guztiei irristatu zaizkie babarrun aleak atzamarren artetik. Bi buruzagiak, elkarrengana hurbildu, eta euren zaldiak lasaitzen saiatzen diren bitartean, Santa Marina parrokiako Don Pascualek bere bizkar biluzia beso-kolpeka zigortzen du latinez errezatu bitartean. Bi zaldiak gurutzaturik lasai geratzean, Barrenkaleko sotoan, Valentinek bi besoak buru gainean jarri ditu mundu beldurgarri honetatik ezkutatu asmoz. Karlisten buruak Esparteroganantz bi besoak luzatzerako, euren etxeetan sartuak dira Bergarako handiki gehienak, bekozko serioz. Espartero eta Marotoren besoak gurutzatu direnean, Bergarako kartzelan, gorpu bat askatu dute zintzilik zuten besoetatik.

Bi koronel-jeneralek elkar besarkatu eta adeitsu astindu dute elkarren bizkarra. Hala, bi bandoetako soldaduek armak utzi, eta elkarren artean nahasten hasi dira emeki-emeki. Justu momentu honetan, Inocencio txikiak aitaren armairuko kaxoian trabuko-motza aurkitu du.

Hodi zabalari begira geratu da, eta, gakotik helduz, aurkikuntza amari erakustea otu zaio. “Ama, ama!” oihu egin du, jostailu berria erakutsi asmoz, “Ama!”. Ascension, balkoiko izkinatik, burua etxe barrura biratu eta Inozentzio ikustean begi-ahoak zabaldu ditu, bai handi zabaldu ere! Oihu egiteko astirik gabe besoak haurragana luzatu ditu...

Arratsaldeko bostak ziren. Plaza aldetik, sei kanpai-hots entzun omen ziren.

Aitor Lizarazu

UHINAK

Iratzargailuarekin batera abiatu da irратиaren marmarra. Lehen jai-kita harrapatzen zuen, baina gero eta nekezago zaio ohetik altxatzea. Ez du mundura agertzeko arrazoirik aurkitzen azken asteetan. Baina norbaitek prestatu beharko dio bazkaria senarrari, beti bezala.

Goizeroko dutxatik ateratzerako albistegia amaitua dago eta Summer Nights abestiak iragartzen du hurrengo saioa:

Tell me more, tell me more...

Goizeko zazpiak eta hamabi minutu ditugun honetan, badakizue zer datorren... *kontaiguzu* atala!

Gaur hiru entzuleren gutunak erantzungo ditugu, baina horren aurretik kasu berezi bati egin nahi genioke tartea. Izan ere, aste honetan gutun desberdin bat jaso dugu, ez du gure erantzunik nahi. Tira, agian beste erantzunen bat espero du, entzule bati idatzi nahi izan baitio. Ea ba, honela dio:

“Kaixo,

zuk ez nauzu ezagutzen, eta ezta nik zu ere. Elkarrengandik ger-tu bizi gara, baina ez dugu sekula hitzik gurutzatu. Sukaldeko leihotik ikusi izan zaitut, zure salako leihora ematen duelako. Sekula aurrez aurre ikusi ez garen arren, badakit dantzatzea gus-tatzen zaizula, eta eguzkia azalean sentitzea maite duzula goize-tan, kortinak irekitzen baitituzu, eta horri esker ezagutu zintu-dan nik.

Goizero, lanetik etxera etorri eta oheratu aurretik gosaltzen du-dan bitartean, zure dantzaldiei begira egoten naiz. Egunero ez duzu dantza egiten, noski, baina nik goizero begiratzen zaitut. Hala ere, beste zapore bat izaten du kafeak, aldaka askatzen duzunean, edo hautsa salto txikiak emanez kentzen duzunean. Beste poz batekin hartzen nau loak, horrelakoetan.

Dantzari ona zara gero! Zure kontzertu inprobisatu eta intimoiei jarraika irрати-kate guztien artean aritzen nintzen horrela pitzen zintuen abestiaren bila. Eta aurkitu nuen azkenean, 108.2

frekuentzian. Joko polita zen, ez pentsa. Gustora aritzen nintzen kate batetik bestera salto, apur batean entzun, eta abestiaren erritmoak zure mugimenduekin bat egiten ote zuen zelatan. Abestia amaitu eta dantzan jarraitzen bazenuen, txanda hurrengora. Bi aste behar izan nituen zure gogoko katea aurkitzeko.

Ez zaitzala gutun honek beldurtu, ez naiz asmo ilunekin aritu zelatan. Hasieran kasualitate hutsa izan zen eta gerora ohitura sinpatiko bihurtu da. Besterik gabe.

Kontua da, eta horregatik erabaki dut idaztea, badirela bi aste ez duzula dantzatzen, ez eta irribarre txikirik ageri ere. Lehengo astelehenean, zure abesti gogokoena jarri zuten, eta egingo nuke irratia itzali zenuela. Gogokoena diot, neronek ere buruz dakidalako dagoeneko, erratza urdinarekin egiten zenuen koreografia. Astelehenean, ordea, ez zenuen zirkinik egin. Zerbait aldatu da zukan.

Eta zure izenik, helbiderik eta beste ezer ez dakidan arren, edo zer emango nuke laguntzeagatik. Ez dakit gutun honek ezertan mesede egiterik izango duen, baina uste dut jakitea merezi duzula zurekin bizi den gizona zertan ibiltzen den. Edo zertan ikusi dudana, behintzat. Uste dut zure umorean baduela eraginik.

Pentsa, ez dakit zure senarra, anaia edo lagun bat ote den ere! Ziurrenik, elkar topatzen duzuenetan lanean egoten naizelako. Ez zaituztet sekula elkarrekin ikusi. Ez dakit ondo edo gaizki moldatzen ote zareten. Baina duela egun batzuk, lo hartu ezinik nenbilela, sukaldera jaiki nintzen ur bila eta hantxe ikusi nuen, salan, beste gizon batekin.

Lagunak bazarete, ez dio batere axola, baina baldin eta iruditzen zaidan bezala bikote bazarete, izan liteke hori zuen arteko arazoen jatorria. Gutxienez, ez zenuke errudun sentitu beharrik izango hori jakinda.

Berriz ere dantzan laster ikusiko zaituelakoan,

Bilboko Autonomia kaleko 72.eko zure bizilaguna”

Ahoa bete hortz dago irratia begira. Ezin du sinetsi. Bere erratz urdina, bere dantzaldiak... lotsa sentitzen du alde batera. Ezezagun bat bere intimitatearen lekuko izateak loa galaraziko lioke, bere senarragatik esan duena burutik kendu ahalko balu.

Beraz, hori zen dena? Beste gizon batekin? Horregatik mespretxatu behar al du bera eguna joan eta eguna etorri? Beragatik balitz, beste gizon harekin joan eta zorionsu izan liteke!

Hauxe da falta zaiona, nahikoa ez eta orain senarrak bizkarra eman... Beste norbaiti jo beharko dio arpa gaurtik aurrera. Maleta armairutik atera eta bere arrokekin betetzeari ekin dio. Urrun egon nahi du senarra etxera iristerako. Bukatu da.

Pareko etxean, bere gutuna entzun ostean gosaria amaitzen ari da idazlea. Gaur, aspaldiko partez, zapore hobea du kafeak, bere gutunaren hartzailea dantzari emana baitabil erratza pasatzen.

Oihana Iguaran

BIZI-LAGUNAK

Eguzki-alde eraikinean bizi direnak, edo bertan lo egiten dutenak, ez dira nire bizilagunak.

4.Bko alarguna ez da nire bizilaguna; hamar urte dira alargundu zela, eta hiletaren ondorengo egunetik, galdu zuenaren lekua betetzeko *Luzi* bizi da berarekin, katu angorar begi-berdea. Alargunak *Luzi* maraja baten gisan zaintzen duen bitartean, bera Griseldak zaintzen du, Tungurahua urrun utzitako ertamerikarrak. Baina alargunak mespretxuz begiratzen du zaintzailea, bere azal koloreak lapurraren etiketa izanen balu bezala.

Egunean bitan ateratzen da 4.Bko alarguna kalera; behin goizean mezara joateko, eta bigarren aldiz ilunabarrean, bere etiketa bera duten auzoko bertze alargunekin mizpirapeko bankuan esertzera, bizirauteko duten terapia eraginkorrena horixe baita.

2.Ako familia ugarikoak ere ez dira nire bizilagunak; senar-emazteez gain, sei seme-alaba bizi dira nire goikaldeko bizitzan; Sofia, Lucia, Miguel, Sara, Javier eta Paula. Tribua osatzeko, batere kasurik egiten ez dioten *Rox* boxerra ere hortik darabilkite, noraezean. Korridorean elkar ikusten garenean haur kuadrila edukazio onekoa dela erran beharra dut. Jendartean ibiltzeko ongi hezi dituztela agerikoa da. Baina behin beraien pisura sartzen direnean, *Armagedona* lehertzen da eta halakoetan hoberena kanpora irtetea da, beraien estresak eragin ez diezadan!

Igandeetan hauek ere mezara joaten dira eta 4.Bko alarguna berarekin eramaten dute; horixe da Griseldaren asteko momenturik zoriontsuena, emakume zaharraz libratzen denekoa.

Eta 6.Dra bizitzera etorri berri diren gazteak ere ez dira nire bizilagunak; ezkonberriak dira eta itxura batean jatorrak. Gurutzatzen garen aldiro, nire bikotea non dagoen edo haurrak baditudan galdetzen hasten dira eta nik -antzezle ona izaki- beraiak aditu nahi duten hori erantzuten diet; horrela denak kontentu.

Erran bezala, guzti hauek ez dira nire bizilagunak. Nire egiazko bizilagun batzuk *Eguzki-alde* eraikinean bertan bizi dira bai, baina bertze batzuk eraikinetik at aurkitzen diren pertsonak dira.

Griselda adibidez; Ekuadorretik ihes egin zuen neska gaztea, han geratuz bere burua saldu bertze erremediorik izanen ez zuen pertsona alaia. Modu duin batean bizirauteko, alargun zaharra eta bere katua aguantatzea tokatu zaiona.

Edo Eñaut, 2.Akoen boxerra adoptatu zuen mutil gaztea. Rox txakurrak aste bat atariko mizpirapean pasa behar izan zuen beraz “ahaztu” baitzen familia ugaria.

Eta 6.Dko ezkonberrietako baten bikote ohia, lau urte lehenago ezkondu beharrean Somaliara lanera joan zen erizaina.

Azken hauek, egunero gurutzatzen ditudan bizilagunak ditut. Baina baditut gehiago, oraindik gurutzatu ez ditudanak. Begiradak elkartrukatu ez ditugun arren, hor barna, munduan zehar nonahi, sakabanatuak dabiltzanak, nire bizi eredu, ilusio eta antzeko ametsak elkarbanatzen dituztenak, horiek, horiek dira nire egiazko BIZI-LAGUNAK.

Mattane Rodriguez Etxabide

MARGARITAREN SEKRETUA

Bazen behin, duela lauzpabost urte inguru, Margarita izeneko amona xahar-xahar bat. Bakarrik bizi zen basoaren erdian, etxe txiki eta koloretsu batean, eta bihotzez maite zuen te gorria.

Udan nola neguan, udaberrian nola udazkenean, goizean goiz jaiki, eta, senarrak aspaldi oparitua zion sonbreiru ederra buruan, tea berotu eta lorategira jo ohi zuen ahal bezain usu, eguraldia eta osasuna alde zituenean behintzat.

Erreumaren eta parkinsonaren eraginez nahi baino ordu gehiago igaro behar izaten zuen ohean; horregatik, plazer izugarria zen bera-
rentzat ahal bezain maiz lorategian eseri eta haizearen firfiraz, lilien edertasunaz eta txorien txorrotxioaz gozatzea. Ezin eguna hasteko modu aproposagorik irudikatu, alafede!

Ekaineko goiz hura ez zen salbuespena izan. Lainotsu samar argitu izanagatik, lorategira joan eta, trikili-trakala, bazter batean beti bezala zain zirauen egurrezko aulkian eseri zen Margarita. Lore-baratzea inguratzen zuten zuhaixka hostotsuetan pausatu zituen begiak, nonahi hazten ziren arrosa, mitxoleta, krabelin eta oroilore lurrintsuetan, helikoptero ñimiñoak bailiren etengabe hegaldatzen ziren erleetan, ia-ia egiazkoak ziruditen eskultura zurietan, eta lipar batez salbu sentitu zen, paradisu hartan ezkutatuta iraganak eta heriotzak berak ere sekula topatu ezin izango balute bezala.

Alferrik zen, ordea, ondotoxo zekien hori Margaritak. Begiak itxi eta ezpainetara eramane zuen te-kikara. Tanta gorri bat erori zitzaion blusaren gainera, tanta gorri bat, eta begiak ireki eta orban gorriari so ama etorri zitzaion nahitaez akordura, zazpi urte inguru zituenean arropak zikintzeagatik errieta egiten ziola, eta aitaren belarrondoko mingarriak ispilua puskatu zuenean, eta oroitzapen iturria ezin itxi eta beste behin gogoratu zituen inoiz gehiago ikusiko ez zituen seme-alabak eta senarra eta bilobak. Oinazea eta galera.

Zeruari begiratu zion. Hodeien arteko ostarteetan, izarrak itzaltzen ari ziren, eta iruditu zitzaion desagertzear ziren astro argitsuok bizitzan

egin eta egingo ez zituenen metafora zirela. Hainbeste ilusio eta proiektu alferrikaldu zituen denboraren gurpilean! Hainbeste urte igaro umetan zikindutako soineko zaharra garbitzen! Behinola txikitutako ispiluaren zati guztiak bilatzen!

Baina lorategiko zuhaixkei begiratu zien orduan, erleei eta txoriei, belar izpiei eta loreei, iturriei eta estatuei... Eta atzera lasaitu zen. Te-zurrupada bat hartu zuen. Bereziki atsegin zituen lorategiko eskultura haiek, ederrak bezain perfektuak. Guztiak irudikatzen zituzten, Grezia klasikoan nola, ume biluziak, postura eta aldarte ezberdinetan kokatuak: eserita eta pentsakor hau, korrika beste hori, irribarrez bat, negarez beste bat, haserre hura, edota zoriontsu...

Irudi luke Margaritak giza arimaren errepresentazioak bildu nahi izan zituela ezkutuko lorategian, eta haiek zirela, zentzu bikoitzean, bere egiazko bizilagunak, auzokoak zein bizitzen laguntzen ziotenak. Orduak eta orduak igaro zitzakeen haiei sorginduta bezala begira-begira, eta ekaineko goiz hura ez zen salbuespena izan.

Zergatik baretzen zuten eskulturok Margaritaren barrena? Zer pizten zuten haren bihotzean? Zein tekla edo botoi sakatzen zuten? Zaila da galdera horiei erantzutea. Argi dago, aldiz, amonak gustuko zituela eta goiz hartan ere, beste zenbaitetan lez, ohiko eragina izan zutela. Erabat lasaitzeaz gain, sortzera bultzatu zuten.

Sortzera, bai. Blusako orban gorriaz ahaztuta, te-kikara lurrean utzi eta koaderno txikia eta boligrafoa atera zituen Margaritak poltsikotik. Isil-isilik, txorien kantua eta haizearen konpainia lagun, bizitzan ororen gainetik maite zuena egiteari lotu zitzaion: ipuin bat idazten hasi zen.

Egia esan, betidanik gustatu izan zitzaion idaztea. Haurtzaroan gurasoengandik ihes egiteko idazten zuen, nerabezaroan bere burua hobeto ulertzeko, helduaroan gizarteari aurre egiteko, zahartzaroan mundu berriak asmatuz ordura artekoak ahazteko. Inoiz libururik argitaratu ez bazuen ere, idaztea zen, bere hitzetan, bizitzari hertsiki lotuta mantentzen zuena. Goizean goiz jaiki eta, osasuna eta eguraldia alde zituen behintzat, lorategian estatua eta liliei begira idaztea besterik ez zuen amets.

Gainera, tarteka herrira joan beste erremediorik ez zuen, erosketak egin eta jan nahiko bazuen. Txango haiek baliatzen zituen herriko ume txikiei etxean idatzitako ipuinak kontatzeko, eta haiek liluratuta aditzen

zizkioten printzesa, azti, sorgin eta estralurtarrei buruzko istorio luzeak. Kontua da Margaritak ez ziela sekula ipuinaren amaiera kontatzen eta orduan umeek jakin nahi izaten zutela ipuina nola demontre bukatzen zen, eskatzen zioten esateko arren eta arren ipuina nola demontre bukatzen zen eta Margaritak maitekiro erantzuten zien; etor zaitezte binaka nire etxera, eta bertan kontatuko dizuet amaiera. Gozokiak eta txokolatea ere emango dizkizuet eta ipuinen mundurako atea erakutsiko. Baina hau gure sekretua izango da, konforme? Hitz erdi bat, eta akabo gozokiak, ipuinak eta ate magikoak.

Ekaineko goiz hura ez zen salbuespena izan. Hilero bezala, norbaitek Margaritaren etxeko atea jo zuen goizeko 10:00ak aldera. Bi ume koxkor eta irribarretsu ziren. Auskalo zer esan ote zuten etxean! “Pasa, pasa, maiteak”, xuxurlatu zien amona xaharrak eta, ez bat eta ez bi, aizto luze batez akabatu zituen sukaldean.

Egun nekagarria izan zen: erraiak atera, odola garbitu, gorpuak gatzatu... Eskuek dar-dar egiten zioten erreumaren eta parkinsonaren eraginez, baina amaitu zituen noizbait ere egitekoak. Odola (hilabete pare batez edateko lain bai, gutxienez!) hozkailuan gorde eta ohera joan zen.

Astebete geroago, Margarita ohi bezala goizean goiz jaiki, te gorria berotu eta, senarrak aspaldi oparitua zion sonbreiru ederra buruan zuela, lorategira joan zen. Hantxe ikusi zituen, pozarren, aurreko egunean neke handiz mitxoleten artean kokatuak zituen bi estatua berriak. Egurrezko aulkian eseri eta te-zurrupada luze bat hartu zuen. Zeruan dizdiz egiten zuten azken izarrei begiratu zien. Orduan, poltsikotik koaderno txikia eta boligrafoa atera eta idazteari ekin zion.

Mikel Babiano López de Sabando

GUTUNA 5.EKO BIZILAGUNARI

Etxekide agurgarria:

Lo lasaieko gauak ziren zu iritsi aurrekoak. Patxada ederrean hartzen nuen lo irakurtzen, sofan telebistari begira edota balkoian dudan besaulki samurrean izarrei begira. Egun osoa lanean zutik aritu ostean, etxera iritsita etzanda egotea maite dut, nire giharrei deskantsu eman, gasolindegiko usain sarkorra gorputzetik dutxa bero batekin erauzi eta ezertan ez pentsatu.

Dozenaka, ehunka, aurpegi ikusten ditut egunero gasolindegitik pasatzen. Beren autoa nire eskuetan uzten dute, egarrituta, bide berriak egiteko elika ditzadan. Minutu batzuetan gurutzatzen ditugu begiradak, batzuetan ezta hori ere, baina nik bai, bisaia begiratzea atsegin dut. Autoa ikusi, arropa, eta gero begirada. Begiradak esaten dit nolako gidaria den. Gehienetan autoa ikusterako asmatzen dut zer-nolako pertsona aterako den barrutik erregai eske. Baina batzuetan ezustekoak hartzen ditut, eta hori bai plazerra! Joan den egunean, esaterako, Cayenne beltz hartatik neskaxa hura atera zenean... Eskolara joateko kaiera zeraman ondoko aulkian, eta gidatzeko adina ozta-ozta izango zuen. Alkandora luzea lepoan goraino itxita, eta ile luze beltzarana mototsean bilduta, bere musu gorriak agerian utziz. Nondik aterako ote zuen auto hura ume moko hark?

Lokartu aurretik egunean zehar ikusi ditudan aurpegiei erreparasoa egiten diet akituta ez nagoen egunetan: enpresari-zuzendari itxurako harroputz haren begi galduak, azal leuneko andre ile-zuriaren irribarrea, mutiko urduriaren dardara lokietan... Denek ezberdin heltzen dute bolantea, ezberdin jarri martxan motorea, ezberdin atea zabaldu. Baina, bereziki, ezberdin begiratzen dute. Batzuek ikusi ere ez naute egiten.

Eta zu, gure bizitzan sartu zarenetik, ez zaitut ikusten, baina bai entzun. Orain arte ez nien bereziki erreparatu bizilagunek eragindako hotsei, baina zu... Entzun egiten zaitut. Urtetan egon da goiko solairuko pisua hutsik eta ez nekien, etxe honetan behintzat, buru gainean zarata izatea zer zen. Iritsi zinen arte. *Kla-kla-kla*. Goizaldeko orduetan sumatu

nuen lehenengoz lurra jotzen zuten kolpeen soinua, mugimendu erritmikoz, eta nire ametsetan sartu zinen. Aizkolariak kolpeka etxe garaiak eraitsi zituen gau horretan.

Goizean ametsaren parte izan zinela uste nuen, baina laranja zuku-tzen ari nintzela... *Kla-kla-kla*. Norbait bizi da goiko pisuan! Zer dabil etxean takoiekin? Irratia itzali, eta arretaz entzuteari ekin nion. Katilusoinurik ez, pauso hotsak eta armairu edo ateak ixten, indarrez, bizi, *bumm!* Eta *kla-kla-kla* eskailleratan behera, abiadan.

Orduz geroztik, gau askotan esnatu nauzu, zure oinetakoen musika da nire soinu-banda, eta nire zentzumenek ezin dute harengandik ihes egin. Etxera sartu, eta ate-kolpea sumatzen dut lehenik, orduan jartzen zait adi entzumena. *Krix-krix-krix* gero. Zertan ari ote zara? Janaria erosketa-poltsatik ateratzen? Opari bat biltzen? Galderak bata bestearen atzetik datozkit burura goiko soinuen peskizan. *Klin-klin-klin*. Orain bai, zerbait jango duzu gaur oheratu aurretik. Edo edan? Sukaldean ari zara behintzat. Kafesnea prestatu eta telebista ikusi beharrean, zu entzutera eseri naiz sukaldean, nirean. *Kla-kla-kla*. Ez dituzu takoiak kentzen oheratu arte!

Errituala bilakatu zait zure hotsen identifikazioa, baina gauetako loa laburtuz doa, eta nik itaun batzuei ezin erantzunik topatu: zergatik ez dituzu oinetakoak kentzen etxeratzerakoan? Zergatik ez duzu inoiz inorekin telefonoz hitz egiten? Zergatik etxeratzen zara hain berandu? Ez zara gose? Nolakoa da zure aurpegia? Goizero etxetik irteteen balkoia behatzen dut, aztarnaren bat ea sumatuko ote dudan, barandan besoak jarrita ea ikusiko ote zaitudan... Baina zure arropa beltza besterik ez. Dena beltza. Soinekoak, galtzak, alkandorak, mediak... Beltzak ote dira zure takoidun oinetako horiek ere?

Esango nuke bihotz taupadak zure takoiak erritmora egokitzen ari zaizkidala. *Taup-klak-taup-klak-taup-klak...* Baina bihotzekoak emango dit joan den asteartekoa bezalako beste gau bat ematen badidazu. Etxera sartzeko danbada entzun bezain laster intziriak entzutea iruditu zitzaidan. Iruditu eta ziurtatu. Gero eta ozenago, plazerra eta minaren arteko mugetan barrena murgildu ninduzun... Orro basati amaigabe bat eta... kitto. Isiltasuna. Ez nuen lokartzerik lortu, taupaden erritmoa baretu zitzaidanerako goizeko txandara iristeko iratzargailuak jo zuen.

Eta zure soinuak nire bizitzaren soinu banda bilakatu orduko, baina isildu egin zara orain. Azken hiru egunotan zirkinik ez, takoirik ez, atekolperik ez... Isilune batean murgildu nauzu, eta jada ohitura galdu dut. Non zaude? Zer gertatu zaizu? Atzo gauean, ohean etzanda zure harribotsen zain nengoela, hontzaren ulua entzun nuen, eta ikaratu egin nintzen. Ezin lorik egin orain zure hotsen musika gabe. Bihar goizean eskailerak igo eta atea joko dizut. Zure begietan topatu behar ditut erantzunak.

4.eko bizilaguna

Arantxa Erasun Urtzelaieta

HERRIKO PLAZA EZ DA POLIZIENTZAT

Egunen batean aita plazan kateatuta aurkituko dut. Amak barre egiten dio, baina gero eta gertuago ikusten dut polizia-etxera bere bila joan beharko dudan eguna. Poliziei argudiatzea zaila izango da, beraiek baitira nire aitaren haserrearen arrazoia; herriko plazan dagoen polizia-etxeko sarreran lotu nahi du aitak bere burua. Irunen bi plaza nagusi ditugu: San Juan enparantza, alde zaharrean, udaletxearen kokaleku. Zabaltza da ordea mugimendu gehien duen plaza. Hirigunean kokaturik, kale nagusien artikulazioa da, inguruan denda eta ostatu ezberdinez gain merkatalgunea ere badagoelako. Zabaltza plazan dugu irundarrok Polizia Nazionalaren egoitza.

Poliziak tokiz aldatzea ez dirudi horren zaila, ezta horren fantasioso ere. Polizia-etxea lekuz mugituz, egungo eraikina libre geratuko litzake, eta kanpoaldean lursail aproposak daude egoitza berria kokatzeko (Aitak Cuencan ere lursail ederrak daudela dio, baina eztabaida hau beste baterako utziko dugu). Era honetan, espazio hau hirigunean eta plazarekin lotura zuzenagoa eduki dezakeen ekipamendua bihur daiteke, adibidez, Irunen falta zaigun kultura-etxea. Honen ordez, hiriarri bizkarra ematen dion eraikina daukagu, harresi batez inguratuta, eta jendez gainezka egon beharko litzatekeen plaza eremua aparkatutako autoz beteta.

Aitak dio auto hauek direla bere haserrearen arrazoi nagusia. Hori esango du berak, baina nik badakit arrazoia bestelakoa dela. Auto batzuengatik inor ez da pasatzen udaletxean kexa formalak aurkeztetik Interneten kate batzuen prezioa begiratzera. Irundar askok eta askok arazoaren inguruan duten postura da aita sutzen duena, gaia ateratzen den afari guztietan bere emaztearengan islatuta ikusten duen erantzuna “Gizona, baina hori beti izan da horrela! Normala da!”.

Gauza asko normaltzat ematen ditugu urteen poderioz hiritarren egunerokotasunean finkatu direnean. Zerbaitek zalantzan jartzen dituen arte, errutinan errefuxiatutako gauza asko arruntasunez ikusten ditugu. Irungo bizilagunek beraien herriko plazan polizia-etxea edukitzea normaltzat dute, baina ez, ez da normala. Ez da normala egu-

nero plazan polizia furgoneta, polizien auto partikularrak edota beraien ezagunenak aparkatuak egotea. Ez da normala plazako bankuetan eserita dauden nerabeek *selfie* bat egin orduko polizia bat ateratzea ea zer argazki egin duten kontrolatzeko. Ez da normala asteazkeneko pintxo potea polizia-etxeko musikarekin egitea. Ez da normala gazte-amoranteen ezkutuko lehen muxuak kameraz grabatuak egotea. Ez da normala umeek plazan baloiarekin kontuz ibili behar izatea, harresia jotzeko beldurrez. Ez da normala plazara txirringaz joan eta hau lotzerakoan bozgorailuetatik mehatxuak jasatea. Ez da normala, beraien herriko plazan dabiltzan hurrek metraileta baten begiradapean jolastu behar izatea.

Agian aita kateatuta agertzen den egunean Irungo bizilagunek planteatu egingo dute ea normala den ala ez herriko plazan polizia-etxea edukitzea. Oraingoz, haserrea baina gehiago tristura nabari zaio aitari. Kate luze bat lortu zuen arren, irundar gutxi aurkitu ditu berarekin inon lotzeko prest.

Alexander Martinez Iturria

NOR BERE ATARITIK

Badira hogeita hamabost urte Jorge eta biok hona bizitzera etorri ginela. Eta bai gustura bizi ere, lasaitasuna da nagusi gurean, batez ere seme-alabek alde egin zutenetik. Terraza galanta duen etxe zoragarria daukagu, eta bizilagunak benetan adeitsuak dira. Hori bai, gaurkoaz geroztik ez dakit nola hartuko nauten auzoko batzuek, laugarreneko sudurluzea moduan edo...

Etxe barrukoekin gauza bitxi bat gertatzen zait. Gehientsuenekin harreman estua daukadan arren, ez da oso sendoa dugun lotura. Badirudi hartu-eman zintzoa izan behar dugula etxebizitza-bloke berean bizi garelako, baina nahiko erlazio interesatuak eta azalekoak izaten dira normalean. Horregatik iruditzen zait batzuei gaurko nire bisitak ez diela batere graziarik egin. Izan ere, hauekin batek jakin, haizeak nondik jotzen duen barrea edo haserrea dute aurpegian marraztuta.

Goizero bezala nire landare kuttunak ureztatzen atera naiz terrazara, eta hara non topatu dudana gurea ez den arropa bat lurrean botata. Beti bada zerbait. Ikasiko dute behingoz goikoek jantziak behera erortzen utzi gabe eskegitzen. Egunero ez bada astean gutxienez bost aldiz jasotzen ditut galtzerdi, kamiseta, praka eta abarrak. Eta gantxoak ere ugari, egundoko sorta daukagu honezkero.

Dena dela, gaur terrazako lurrean ageri zen hura ez zen nolanhiko jantzia. Zine pornoan neskek eraman ohi dituzten kortse sentsual horietako bat zen; titiak ia zamaraino igo eta gerri ingurua estu-estu agertzen dutena. Morea zen goitik behera, enkajezko apaingarri beltzez hornitua eta metalezko botoiduna; gainera, titiburuak airean uzteko zuloak zituen. Aho zabalik gelditu naiz jaso dudanean, norena izango ote zen?

Hiru aukera besterik ez nituen. Batetik, zazpigarreneko laurogeita zazpi urteko andrea zegoen, Milagros. Bestetik, seigarreneko Angelita, hiru alaba dituen alarguna. Eta azkenik, gure goian alokairuan bizi den bikote gaztea, hogeita hamar urte inguru izango dituzten neska eta mutila.

Begirada goratu dut arropa haren jabea deskubritzeko arrastoren baten bila, eta hiru pisuetako tendereteak hutsik zeudela ikusi dut. Ederto, eta zer egin behar nuen nik? Normalean aurkitzen ditudan jantziak gutunontzien ganean uzten ditut eta berehala desagertzen dira bertatik. Oraingoan, ordea, ez zait oso aproposa iruditu gisa horretako prenda han bizilagun guztien bistan uztea. Hala ere, erreza zen irtenbidea, goiko gaztea baino ez bainuen irudikatzen arropa sexy harekin. Zein perbertitu klasek izango zuen horrelakorik bestela?

Horrela, bosgarrenera eraman nauten eskailerak igo eta txirrina jo dut. Segituan agertu da atean neska ilehoria. Hautsak kentzeko trapua eskuan zuela irribarre zabal batekin agurtu nau. Berriketan hasteko denborarik eman gabe harira jo dut zuzenean, “hau zeurea al da?” galdegin diot, apur bat lotsaturik. Eskuan neraman jantzia ikusi duenean asaldatu egin dela iruditu zait, harridura eta higuin keinuak nahastu zaizkio aurpegian. “Ez, ez... Eskerrik asko” lehor bat bota eta danbateko batez itxi du atea nire muturren aurrean.

Zur eta lur utzi nau haren erreakzioak. Ni, bale, baina jende gaztea modernoagoa zela uste nuen. Oraindik haren erantzun zakarra asimilatzen ari nintzenez, pareko andre-gizonak atera dira etxetik. Txutxumutxuen pregoilaria eta haren senarra. Presaz ibiliko ziren, eskerrak, ez dira eta nirekin hizketan gelditu. Emakumea sorgin hutsa da, badu abilezia berezi bat barrua aurpegia bezain ondo irakurtzekoa, eta zerbait nabaritu du nigan gaurkoan ere, begirik gainetik kendu gabe ia lepoak bere lekutik irten behar ziola egin du eskaileretan behera.

Angelesena behar zuen orduan kortse madarikatu hark. Milagros amona maitagarria da, eta daukan adinerako gorputzean martxarik falta ez bazaio ere, ezinezkoa zen jantzi hura berea izatea. Horrela, beste pisu bat igo eta atea jo dut. Angeles duela pare bat urte alargundu zen, eta hiru alabarekin gelditu da gaixoa. Emakume tristea izan da beti, are gehiago orain, hilik dagoen biziduna dirudi. Pena ematen dit, baina ez dut tratu handirik berarekin, begi melankoniatsu horiekin begiratzen didan bakoitzean negargura sartzen baitzait.

Goitik zetozen pauso hotsak entzun ditut orduan, eta Angelesek atea zabaltzarekin bat agertu da Milagros. “Gaur ere igogailua izorratuta, marka da gero!”, protesta egin du irribarrea galdu gabe. Oztopoak oztopo inoiz ez da kikiltzen emakumea hau, zaharren egoitzako goizero-ko zitari hutsik egin gabe bastoia eskuan tipi-tapa zazpi pisuak jaitsi eta

gero bueltan igotzeko gertu zegoen. Bizitzan ez galtzeko errutina beharrezkoa duen pertsona horietakoa da Milagros, urte ugari dira bakarrik bizi dela eta egunerokotasunak ematen dizkion momentuengatik ez baltz bakardadeak janda edukiko luke oraino.

Angelesi ezer esateko astirik gabe hara non hartzen didan Milagrosek kortsea eskutik. “Ene, hemen dago eta okasio berezietarako erabiltzen dudan tramankulua!”, esan eta begi-keinua bota digu bioi. Jantzia poltsan sartu eta pauso geldoan desagertu da eskaileratan behera. Barrez lehertu beharrean hasi gara Angeles eta biok, urteotan alai ikusi dudan lehen aldia izan da. Milagrosek eragindako miraria.

Ezbairik gabe, egundoko ustekabeak jasotzen ditugu inguruan ditugun pertsonengandik. Gaur Milagrosek lezio galanta eman dit, bai tuntuna ni, naturaltasuna zer den ahaztua nuen aspaldian!

Ehari Ulazia Agirre

Bizi! Lagun

Isiltasuna bera omen da,
musikarien esanetan, dagoenik eta ahotsik onena.
Zelan eten zure kantua? Diote,
barne barneko oihartzun bati otoi ari balira bezala.
Belarrira diotsut, isilean gura baduzu:
Haizea, Harria, Sua, edo Ura ba, izango dira,
izatekotan, eurekin bat egingo nautenak.
Beraz,

*Esan dezaket: Egin barre!
Algaraz gainezka sendiz bularra
biziak berean duen indarraz*

*Esan dezaket: Leher egin arte!
Segi sentitzen negarretan hustu arren,
malkoak irristatuko dira eta
zikloen gorabeheretan urtu arte
Ez da Haizea harrotuko
entzutean gure kexuak.
Ez dira suak piztuko.
Ez da Harria harriago izango
olatu blaustada batek
garbitu arren negarrok.*

Beraz,
uholdeari ere ez izan beldur. Naturak ulertuko du, hori da bere izaera;
arnasa nori eman, nori galaraz.
Isilean gordetzen direnak zuzenduko dute egindako akatsak.
Bitartean segi dantzan, eta dantzan ezin bada,
egiten duzuen egiten duzuela ere, egizue zerbait.
Behingoz hor duzue eta bizitza zeuon zain.

Lauri Urkiza